

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 19 september 2018

Mål nr

B 573-18

PARTER

Klagande

AJ

Ombud och offentlig försvarare: Advokat ES

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Synnerligen grov narkotikasmuggling

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2018-01-19 i mål B 11320-17

DOMSLUT

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom på så sätt att Högsta domstolen dömer AJ för grov narkotikasmuggling enligt 3 § första stycket och 6 § tredje stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling och bestämmer fängelsestraffets längd till fem år och sex månader.

ES ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av AJ i Högsta domstolen med 20 100 kr. Av beloppet avser 13 590 kr arbete, 2 490 kr tidsspillan och 4 020 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AJ har yrkat att han ska dömas för grov narkotikasmuggling i stället för synnerligen grov narkotikasmuggling och att fängelsestraffets längd ska sättas ned.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. AJ är åtalad för synnerligen grov narkotikasmuggling enligt följande gärningsbeskrivning.

AJ har underlåtit att anmäla 19,95 kg metamfetamin till tullbehandling i samband med införsel till landet. Genom detta bröt han mot ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införseln. Det hände den 27 augusti 2017 i hamnen Nynäshamn, Nynäshamns kommun.

Brottet bör bedömas som synnerligen grovt eftersom gärningen har avsett en synnerligen stor mängd narkotika som ingått som ett led i en verksamhet som utövats i organiserad form i syfte att i stor omfattning bedriva handel med narkotika samt att brottet varit av synnerligen farlig eller hänsynslös art.

AJ begick gärningen med uppsåt.

2. Tingsrätten dömde AJ för grov narkotikasmuggling och bestämde påföljden till fängelse i fem år och sex månader. AJ utvisades ur riket och förbjöds att återvända hit under de närmaste 13 åren. Hovrätten har ändrat tingsrättens domslut på så sätt att AJ har dömts för synnerligen grov narkotikasmuggling till fängelse i sex år. Hovrätten har även förlängt återreseförbudet till 15 år.

Vad som är utrett i målet

3. Narkotikan var förpackad i 40 paket som vardera vägde ca 500 gram. AJ hade smörjt in paketen med en blandning av svartpeppar, matolja och kaffe samt placerat paketen i ett hål som fanns under framsätena i hans bil. Han hade täckt hålet med en metallplatta och en gummimatta.

4. AJ hade fått uppdraget att transportera narkotikan av två män som han var skyldig pengar. Genom transporten skulle den återstående skulden på 4 000 euro anses vara betald. Dessutom skulle AJ få ersättning med 150 euro per paket, dvs. sammanlagt 6 000 euro. Han ville egentligen inte utföra transporten, men var rädd för männen och kände sig pressad att göra som de sa.

5. Männen kom till AJ med narkotikan, som då redan var förpackad, ytterligare emballage och ingredienserna till den blandning som paketen skulle smörjas in med. Männen instruerade honom hur han skulle slå in paketen i det medhavda emballaget, göra blandningen och smörja in paketen. De två männen bestämde när resan skulle ske och försåg AJ med mobiltelefoner och instruktioner angående vad han skulle göra när han anlände till Sverige.

Lagreglering

6. Bestämmelser om narkotikasmuggling finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Den som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling, döms för smuggling till böter eller fängelse i högst två år (3 §). Om gärningen gäller narkotika, döms enligt 6 § första stycket för narkotikasmuggling till fängelse i högst tre år. I tredje och fjärde styckena av den paragrafen regleras grov och synnerligen grov narkotikasmuggling.

7. Om brottet är att anse som grovt, döms för grov narkotikasmuggling till fängelse i lägst två och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. gärningen avsett en särskilt stor mängd narkotika,
2. gärningen ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, eller
3. verksamheten eller gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

8. Om brottet är att anse som synnerligen grovt, döms för synnerligen grov narkotikasmuggling till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om

1. gärningen har ingått som ett led i en verksamhet som utövats i organiserad form i syfte att i stor omfattning bedriva handel med narkotika,
2. gärningen avsett en synnerligen stor mängd narkotika, eller
3. verksamheten eller gärningen annars varit av synnerligen farlig eller hänsynslös art.

Rubricering och straffvärde

9. Varje grad av ett i olika svårhetsgrader indelat brott är att se som en egen brottstyp. Det innebär, vilket återspeglas i 29 kap. 1 § första stycket brottsbalken, att frågan om till vilken grad ett visst brott hör måste avgöras innan den konkreta straffvärdebedömningen görs. Det finns visserligen ett nära samband mellan frågan om till vilken grad ett visst brott hör och bedömningen av straffvärdet i det enskilda fallet, men det påverkar inte den nu angivna prövningsordningen.

10. Det ska göras en allsidig bedömning av samtliga omständigheter vid gradindelningen av narkotikasmuggling. De omständigheter som särskilt ska beaktas enligt lagtexten är att se som exempel. De är varken uteslutande eller obligatoriska vid bedömningen av om en narkotikasmuggling ska anses som ett grovt eller synnerligen grovt brott. Även omständigheter som inte ingår bland exemplen ska alltså kunna leda till att brottet bedöms som grovt eller synnerligen grovt. För detta bör dock i princip krävas att omständigheterna i det enskilda fallet framstår som lika försvårande som i de angivna exemplen. (Jfr ”De upprepade förfalskningarna” Högsta domstolens dom den 11 juni 2018 i mål B 3924–17 p. 17.)

11. Bedömningen av om ett narkotikasmugglingsbrott är synnerligen grovt motsvarar den bedömning som ska göras enligt 3 § narkotikastrafflagen (1968:64). Den tidigare vida straffskalan för grovt brott har delats upp. Avsikten är inte att generellt ändra straffnivåerna för narkotikabrott utan i stället att skapa förutsättningar för att domstolarna fullt ut, inom ramen för respektive straffskala, ska kunna beakta samtliga för straffvärdet relevanta omständigheter, bl.a. sorten och mängden narkotika. Därigenom skapas också möjligheter till en större nyansering vid straffmätningen i linje med de allmänna principer som gäller för påföljdsbestämningen. (Se prop. 2015/16:111 s. 19 f. och 25 f. samt jfr ”Grillen” NJA 2017 s. 814 p. 10 och 11 samt ”Lönfacken” NJA 2018 s. 150 p. 12 och 13.)

12. De omständigheter som särskilt anges som kvalificerande vid bedömningen av om ett brott är synnerligen grovt är utformade utifrån att de ska tydligt särskilja de synnerligen grova brotten från de grova brotten (se a. prop. s. 28).

13. I förarbetena ges en närmare redogörelse för dessa särskiljande omständigheter (se a. prop. s. 38 ff.). Den kvalificerande omständigheten, att brottet har utgjort led i en verksamhet som utövats i organiserad form i syfte att i stor omfattning bedriva handel med narkotika, kumulerar det grova brottets alternativa rekvisit ”större omfattning” och ”yrkesmässighet”. För att det ska vara fråga om en synnerligen stor mängd narkotika förutsätts att skillnaden i kvantitet i förhållande till gärningar som är att bedöma som grovt brott motsvarar en beaktansvärd skillnad i förkastlighet.

14. När det gäller rekvisitet att brottet annars ska ha varit av synnerligen farlig eller hänsynslös art, krävs att hänsynslösheten eller farligheten har gått påtagligt utöver vad som gäller för att brottet med hänvisning till visad särskild farlighet eller hänsynslöshet ska bedömas som grovt. Vad särskilt gäller narkotikasmuggling kan så vara fallet om transporten har skett med särskild förslagenhet som gör smugglingen mycket svårupptäckt. Det kan vara fråga om situationer då narkotika har blandats i legala produkter eller då transporten sker av anställda i transportnäringen, t.ex. om anställda på en flygplats systematiskt plockar undan väskor innehållande narkotika i syfte att undgå tullhantering.

15. När brottet har rubricerats ska straffvärdet bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan (29 kap. 1 § brottsbalken). Den bedömning som görs måste skapa utrymme i den övre delen av straffskalan för de allvarligaste fallen. Utgångspunkten är att sort och mängd ska få genomslag även på de högre straffnivåerna men ska ges en påtagligt avtagande betydelse som straffvärdehöjande omständighet vid stora mängder narkotika. Av betydelse för straffvärdet är, förutom sort och mängd, främst graden av delaktighet i

narkotikahandlingen och den ställning som den tilltalade har haft i organisationen liksom hur omfattande och varaktig delaktigheten har varit. Att beakta är vidare den insikt som den tilltalade har haft rörande narkotikahandelns organisation, storlek och inriktning samt hans eller hennes eget syfte med handlingen. Även fördelningen av brottslighetens ekonomiska utbyte ska tillmätas betydelse. (Jfr ”Lönnfacken” p. 15–18.)

16. När det gäller kurirer kan det emellertid förhålla sig så att det saknas andra omständigheter att bedöma straffvärdemässigt än sort och mängd. I sådana fall får det accepteras att sorten och mängden narkotika blir avgörande för både rubriceringen och straffvärdet. (Jfr ”Cannabissmugglingsdomen” NJA 2012 s. 535 p. 19.)

Bedömningen i detta fall

Rubricering

17. AJ har smugglat 19,95 kg metamfetamin. Det är en särskilt stor mängd narkotika, men inte synnerligen stor.

18. Förfaringssättet präglades av viss förslagenhet, men inte sådan särskild förslagenhet som krävs för att brottet ska bedömas som synnerligen grovt.

19. Det är genom den särskilt stora mängden narkotika och övriga omständigheter kring gärningen visat att den har ingått som ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning, vilket AJ måste ha förstått.

20. En samlad bedömning av omständigheterna leder till slutsatsen att det varit fråga om en mycket allvarlig narkotikasmuggling, men att den inte kan kvalificeras som ett synnerligen grovt brott. Brottet ska rubriceras som grov narkotikasmuggling.

Straffvärde

21. Det är inte visat att AJ har känt till hur narkotikaverksamheten har varit upplagd eller haft någon inblick i vilken närmare omfattning den har haft. Han har i och för sig utlovats en tämligen hög ersättning för uppdraget, men har intagit en underordnad ställning. Hans befattning med narkotikan har i allt väsentligt avsett själva transporten. Något egentligt inflytande över tillvägagångssättet har han inte haft. I stället har han fungerat som kurir och agerat i enlighet med de instruktioner som han har fått. Vad som framkommit om hans roll i narkotikahanteringen samt hans avsikter och motiv kan därför inte anses vara av det slaget att straffvärdet av det skälet bör anses påtagligt högre än vad som redan följer av att brottet bedömts utgöra grov narkotikasmuggling. Några särskilda försvårande eller förmildrande omständigheter som avses i 29 kap. 2 och 3 §§ brottsbalken har inte framkommit.

22. Det har dock varit fråga om en så stor mängd metamfetamin att detta bör få genomslag inte bara vid rubriceringen utan även vid bedömningen av straffvärdet inom skalan. Straffvärdet för AJ brott motsvarar fängelse i fem år och sex månader.

Påföljdsbestämning

23. Någon annan påföljd än fängelse kan inte komma i fråga.

24. AJ har gjort gällande att 29 kap. 5 § första stycket 5 brottsbalken ska tillämpas med hänvisning till att han har lämnat uppgifter som varit av väsentlig betydelse för utredningen av brottet. Att han, sedan han påträffats med narkotikan, har medgett att han transporterat den har inte lett till att utredningen påskyndats eller underlättats i något väsentligt avseende. Inte heller i övrigt har han medverkat i utredningen eller lämnat uppgifter av sådan betydelse att det ska påverka straffmätningen.

25. Det finns inte några andra skäl som motiverar ett lindrigare straff än brottets straffvärde.

Slutsats

26. Hovrättens dom ska ändras på så sätt att AJ döms för grov narkotikasmuggling till fängelse i fem år och sex månader.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Ann-Christine Lindeblad, Svante O. Johansson, Stefan Johansson (referent) och Malin Bonthron

Föredragande justitiesekreterare: Karin Ahlstrand Oxhamre